

ÁMBITOS DE INTERVENCIÓN. TRATAMIENTO DA DISLALIA
PROPICIAR A CORRECTA ARTICULACIÓN DOS FONEMAS.
1.1. Facilitar a correcta articulación dos fonemas: ▪ fonema /s/. . fonema /c/. ▪ fonema /l/. ▪ fonema /d/. ▪ fonema /k/. . fonema /q/. ▪ fonema /n/. ▪ fonema /b/. . fonema /p/. ▪ fonema /r/. . fonema /rr/. ▪ sinfones (pl, bl, fl, pr, br, fr). 1.2. Exercicios de colocación de los fonemas en la posición correcta. 1.3. Exercicios respiratorios que favorecen a articulación correcta.
ASPECTOS PRELINGÜÍSTICOS
2.1. Área de motricidade bucofacial. 2.2.1. Xestos faciais: 2.2.2. Praxias: 2.2.1. linguais 2.2.2. labiais. 2.2.3. velares. 2.2.4. mandibulares 2.2. Área de sopro.

BLOQUE DE ACTIVIDADES Nº 1 ÁREA .- ARTICULACIÓN

Obxectivo: Propiciar a correcta articulación do fonema /s/.

A progresión destes exercicios estará en función da exploración fonética e dos diferentes sons que é capaz de emitir.

Para favorecer a mobilidade e coordinación dos órganos que interveñen na correcta articulación do fonema realiza os seguintes exercicios: abrir e pechar a boca – morro e sorriso – ensinar os beizos por dentro e escondelos – ensinar os dentes xuntos e

CEIP MONTE DOS POSTES

escondelos – ensinar os dentes da dereita e esquerda – lingua estreita entre os beizos – lingua ancha no chan da boca – punta lingual nos incisivos superiores por diante e por detrás – relamber o beizo superior e inferior coa punta da lingua – relamber os incisivos superiores e inferiores. Os beizos están entreabertos, permitindo ver os dentes.

A lingua arqueada, e a punta colócase nos alvéolos superiores, formando unha pequena apertura, pola que pasa a corrente de aire.

Pronúnciase o fonema ante a chama dunha vela, a cal moverase cara a adiante. Ao mesmo tempo móvese o dedo índice cara a adiante e cara atrás, ao compás da chama, para mecanizar o movemento que forma o aire do son. O defecto máis común é o “ceceo”, que consiste en substituír a “s” pola “z”.

* Pedirase ao alumnado a articulación deste son e mentres o realiza, indicándolle que continúe coa emisión do aire fonador, tírase do beizo inferior cara abaixo quedando desafiada a posición dos incisivos e a lingua na posición adecuada, permitindo así que a /f/ convértase en /s/. * Unha vez conseguida a emisión da /s/ en sílaba directa, tratarase de conseguir unha articulación en inversa. Para iso pedirase que repita, de forma rápida e continuada sa, sa, sa,..., chegando así ao final á emisión da inversa “as”.

Tamén se pode solicitar a emisión da vocal e a continuación pedir ao alumnado que sobreasubiando; como se realizou anteriormente, ou ben seguir a vocal da sílaba directa de forma rápida, ata illar a inversa a- sa- a- sa-as –a-as- a.

Actividade: Iremos respirar profundamente, inspirando o aire polo nariz e sacándoo pola boca, mentres pronunciamos (s):“Sssssssssssssssssssssss”. – Iremos impoñer silencio: sssssssssssssssssssssss

Materiais: Espello, candeia, plumas, pelotas pin-pon

Obxectivo: Propiciar a correcta articulación do fonema /c/.
--

A progresión destes exercicios estará en función da exploración fonética e dos diferentes sons que é capaz de emitir. Para favorecer a mobilidade e coordinación dos órganos que interveñen na correcta articulación do fonema o alumnado realiza os seguintes exercicios: relamber os dentes de arriba por fóra e despois por dentro – relamber os dentes de abaixo por fóra e logo por dentro – colocar a lingua primeiro estreita e logo ancha entre os beizos – colocar a lingua primeiro estreita e logo ancha entre os dentes – situar a punta da lingua nos

CEIP MONTE DOS POSTES

incisivos superiores por diante e por detrás – A parte anterior da lingua adopta unha forma convexa e apóiase no padal; a punta daquela colócase detrás dos incisivos inferiores. Ao pronunciar o fonema os beizos avanza, separándose entre si. A variación principal dáse ao substituír a “ch” pola “s”. Exercitase pronunciando alternativamente os fonemas sa- cha, sa- cha, sa – cha... Colócanse pequenos fragmentos de papel fino sobre a mes e , ao articular ambos fonemas, observará que ao pronunciar “ch” os fragmentos móvense con máis forza que ao pronunciar “s”. Ante unha vela acesa, cando se pronuncia “ch” apágase a chama, e ao pronunciar “s” esta oscila. Pediráselle que repita varias veces, por exemplo, “xa” e ao parar indícaselle que deixe a lingua na mesma postura para poder continuar, quedando así os órganos da articulación na posición adecuada para emitir a /ch/. Desde esa postura pídeselle que explote a boca, facéndolle notar antes ao tacto sobre a man a forma violenta de saída do aire, obtendo así facilmente o son desexado. Outra forma de obter a /ch/ é imitando o estornudo,,percibindo ao tacto como o aire sae de forma explosiva.

Actividade: Iremos respirar profundamente inspirando o aire polo nariz e sacándoo de forma intermitente mentres pronunciemos (ê). – Iremos imitar o tren de carga: cho-co-cho, cho-co-cho. – Iremos imitar un chorro de auga: chchchchuuuu, chchchchuuuu.

Materiais: Espello, papel fino e candeia.

Obxectivo: Propiciar a correcta articulación do fonema //.

A progresión destes exercicios estará en función da exploración fonética e dos diferentes sons que o alumnado é capaz de emitir.

Para favorecer a mobilidade e coordinación dos órganos que interveñen na correcta articulación do fonema, realiza os seguintes exercicios: lingua fose e dentro – lingua abaixo e arriba – lingua á dereita e esquerda – lingua estreita e ancha – relamber o beizo superior e inferior – situar a punta da lingua nos dentes de arriba por diante e detrás – levar a punta da lingua ás moas da dereita e esquerda de arriba e posteriormente ás moas de abaixo – relamber unha piruleta figuradamente e deixala en repouso no chan da boca – pasar a lingua por unha anel e esconder a lingua. Os beizos e os dentes están entreabertos e a punta da lingua levántase apoiándose na protuberancia alveolar dos incisivos superiores. Exercitase colocando a lingua en posición “l” para baixala con rapidez e pronunciar “a”. As mans colócanse en ambas fazulas para notar a vibración. Se reeduca tendo en conta o punto de vibración e saída do aire. Tamén se pode conseguir a articulación da //, partindo da postura adecuada da lingua, pedindo que, desde esa posición, realice unha inspiración

CEIP MONTE DOS POSTES

realiza os seguintes exercicios: abrir e pechar a boca – bico sonoro e sorriso – lingua fose e dentro – lingua arriba e abaixo – lingua á dereita e esquerda – levar a punta da lingua ás moas da dereita e esquerda de arriba. Os beizos colócanse do mesmo xeito que para os fonemas (g, j), e a punta da lingua, detrás dos incisivos inferiores, tocando a encía algo retirada dos dentes; a parte posterior levántase e apóiase a punta. Colócase a man do alumnado na garganta para que note a vibración do fonema. Para obter esta articulación valémonos do son auxiliar /t/, pedindo ao alumnado que pronuncie con enerxía e de forma repetida “ta”. Nese momento presiónase sobre a punta da lingua co depresor, presionándoa cara ao fondo da cavidade bucal e desta forma elévase o postdorso e contacta co veo do padal, obtendo así facilmente o son desexado. Para ir creando a automatización deste movemento, de forma gradual irase diminuindo a forza de presión que se exerce sobre a lingua, ata que finalmente adquira o mecanismo do movemento articulatorio e poidao realizar sen axudas. Si sabe articular a /g/ tamén se pode utilizar esta como son auxiliar. Pídeselle que repita “ga” varias veces seguidas baixando a voz ata chegar a facelo deforma rumoreada. Cando chega a este punto a /g/ convértese en /k/, xa que coa voz rumoreada pérdese a sonoridade ou vibración de cordo, que é a diferenza que presenta estas 2 articulacións.

Actividade: Imos respirar profundamente inspirando o aire polo nariz e sacándoo de forma intermitente mentres pronunciamos (k): “Kkkkkkkkkkkkkkkkkkk”. Imos imitar as caídas dos personaxes do tebeo: Cata-CROCCC, CCRASSS, CRRRRAAAKKK.- Cars, Sally, Mater

Materiais: Espello e depresor.

Obxectivo: Propiciar a correcta articulación do fonema /q/.
--

A progresión destes exercicios estará en función da exploración fonética e dos diferentes sons que é capaz de emitir. Para favorecer a mobilidade e coordinación dos órganos que interveñen na correcta articulación do fonema o alumnado realiza os seguintes exercicios: sacar e introducir a lingua – lingua ancha e estreita – situar a punta lingual nos incisivos superiores por diante e detrás – situar a punta lingual nos dentes inferiores por diante e detrás – relamber dentes superiores e inferiores por diante e detrás. A posición tipo articuladora é igual ao fonema “d”. Diferénciase en que este é sonoro e “z” é xordo. A man horizontal colócase á altura da boca e móvese con rapidez ao mesmo tempo que se articula o fonema. O defecto máis común é o “seseo” que consiste en substituír a “z” pola “s”. Pola fixación que ten o alumnado a substituír este son, non se lle pedirá directamente como tal,

ambulancia:

Ninaninaninanina.

Materiais: Espello

Obxectivo: Propiciar a correcta articulación do fonema /b/.

A progresión destes exercicios estará en función da exploración fonética e dos diferentes sons que é capaz de emitir. Para favorecer a mobilidade e coordinación dos órganos que interveñen na correcta articulación do fonema, pedímoslle que realice os seguintes exercicios: abrir a boca e pechala – morro e sorriso – beizo de arriba morde ao beizo de abaixo e beizo de abaixo morde ao beizo de arriba – morro á dereita e morro á esquerda – ensinar os beizos por dentro e esconder os beizos. Os beizos están algo contraídos e lixeiramente separados na rexión central. A punta da lingua colócase detrás dos incisivos inferiores. Se exercita articulando primeiro o fonema “a” e seguidamente o “b”. A man colócase diante do queixo, para notar a vibración. * En principio pódese facer observar a diferente forza con que sae o aire na emisión da /p/ e da /b/, realizando ambas sobre o dorso da man ou fronte á chama dunha vela para que comprobe a diferente oscilación desta en cada caso. Tamén poderá percibir ao tacto a forma de saída do aire na emisión da /b/ colocando o dedo índice suavemente sobre o bordo do beizo inferior. * A /b/ pódese obter a partir do son auxiliar /m/, que ten unha realización tamén bilabial e sonora, coa diferenza de que esta última é nasal. Pídeselle que articule a sílaba “ma” repetida e neste proceso se lle pinza o nariz, rogándolle que continúe coa mesma emisión, pero obrigándolle deste xeito á emisión bucal do son, que por iso se converte en “ba”.

Actividade: Imos respirar profundamente inspirando o aire polo nariz e sacándoo de forma intermitente mentres pronunciamos: “Bbbbbbbbbbbbbbbbbbbbbbb”. Imos imitar o son do bombo: Bom, booommm, bbooommm.

Materiais: Espello.

Obxectivo: Propiciar a correcta articulación do fonema /p/.

A progresión destes exercicios estará en función da exploración fonética e dos diferentes sons que é capaz de emitir. Para favorecer a mobilidade e coordinación dos órganos que interveñen na correcta articulación do fonema, pedímoslle que realice os seguintes exercicios: abrir e pechar a boca – morro e sorriso – o beizo de arriba morde o beizo de abaixo e viceversa – morro á dereita e esquerda – ensinar os beizos por dentro e logo escondelos. Os beizos están xuntos e un pouco engurrados. A punta da lingua colócase detrás dos incisivos inferiores e o resto dela estendida no piso da boca, como cos outros

CEIP MONTE DOS POSTES

fonemas bilabiais. A man ponse vertical diante da boca para notar a explosión oral e a saída do aire. * Para a articulación de /p/ pódese pinzar o nariz, solicitándolle que pechadura con forza os beizos e que infle as fazulas. Despois pídeselle que explote os beizos, logrando o son desexado, sempre logo de ver como o realiza o reeducador. * Pódese utilizar como apoio para lograr esta saída explosiva do aire a percepción táctil do mesmo sobre o dorso da man ou tamén realizalo fronte á chama dunha vea para que vexa como oscila esta.

Materiais: Espello, e pinza.

Obxectivo: Propiciar a correcta articulación do fonema /r/.

A progresión destes exercicios estará en función da exploración fonética e dos diferentes sons que é capaz de emitir. Para favorecer a mobilidade e coordinación dos órganos que interveñen na correcta articulación do fonema realiza os seguintes exercicios: sacar a lingua fose e introducila na boca – lingua abaixo e arriba – lingua á dereita e esquerda – lingua estreita entre os beizos e logo a lingua ancha – relamber o beizo superior e inferior – situar a punta da lingua nos incisivos inferiores por diante e nos incisivos superiores por detrás – relamber os dentes superiores por diante e por detrás – relamber os dentes inferiores por diante e detrás – ensanchar a lingua entre os dentes e posteriormente deixala descansar no chan da boca – levar a punta da lingua ás moas superiores da dereita e esquerda – levar a punta da lingua ás moas inferiores da dereita e esquerda – inchar coa lingua a fazula dereita e esquerda – levar a punta da lingua á campanilla – deslizar a punta lingual polo padal – chasquear a lingua e deixala en repouso no chan da boca. Os beizos están entreabertos, permitindo ver os incisivos superiores e inferiores. Non existe contracción labial. Os incisivos inferiores colócanse detrás dos incisivos superiores, en distinto plano vertical. A punta da lingua apóiase suavemente na protuberancia alveolar dos incisivos superiores. Se reeduca por medio de exercicios linguais e exercicios de respiración. O dedo índice colócase horizontalmente debaixo do beizo superior para notar a saída do aire. Pedirase que coloque a punta da lingua nos alvéolos dos incisivos superiores e desde esa postura facerlle soprar con forza, para que o aire emitido faga vibrar á lingua. Outra forma, si soubese pronunciar “tra” pero non a /r/ illada, consiste en alargar este son intermedio do sinfón para conseguila.

Atividade: Iremos respirar profundamente inspirando o ar pelo nariz e sacando de forma intermitente enquanto pronunciamos: “rrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrr”. Vamos imitar o som da trombeta: tarariiii, tararaaaaaaa.

Materiais: Espello

Obxectivo: Propiciar a correcta articulación do fonema /rr/.

CEIP MONTE DOS POSTES

A progresión destes exercicios estará en función da exploración fonética e dos diferentes sons que é capaz de emitir. Para favorecer a mobilidade e coordinación dos órganos que interveñen na correcta articulación do fonema realiza os seguintes exercicios: sacar e introducir a lingua – lingua arriba, abaixo, á dereita e esquerda – lingua estreita e ancha entre os beizos – relamberse o beizo superior e inferior – situar a punta da lingua nos incisivos inferiores por diante e nos superiores por detrás – relamber os dentes superiores por diante e detrás – relamber os dentes inferiores por diante e detrás – ensanchar a lingua entre os dentes – colocar a lingua no chan da boca – levar a punta da lingua ás moas superiores da dereita e esquerda – levar a punta da lingua ás moas inferiores da dereita e esquerda – inchar coa lingua a fazula dereita e esquerda – levar a punta da lingua á campanilla – deslizar a punta da lingua polo padal – chasquear a lingua e deixar a lingua en repouso no chan da boca. A posición dos beizos e da lingua é similar ao fonema “r “. Diferénciase en que a vibración da lingua é rápida e continua. Se reeduca a partir da “r” simple, ampliándoa cos seguintes exercicios : tar, tarr, tarrrr.../rá, rrá, rrrá... Pedirase a emisión dunha /r/ simple prolongada e realizada o máis anterior posible e nese proceso axudarásele presionándolle cos dedos as fazulas e levándolle así os beizos cara adiante mentres continúa coa pronunciación da /r/ simple, que desta forma irase achegando cada vez máis á múltiple, ao facilitarllo coa postura proposta. O proceso seguido para lograr converter a /r/ simple en múltiple é progresivo, dándose un aumento paulatino no número de vibracións, achegándose así cada vez máis á forma adecuada, ata conseguir ao final a emisión totalmente correcta.

Materiais: Espello.

Obxectivo: Propiciar a correcta articulación dos sinfóns (pl, bl, fl, pr, br, fr).

A progresión destes exercicios estará en función da exploración fonética e dos diferentes sons que é capaz de emitir.

Procedemento: Os sinfóns pertencentes ao primeiro apartado son aqueles en cuxa articulación interveñen órganos diferentes, como pode ser bl, xa que o fonema /b/ será dado pola separación dos beizos e o /l/ pola posición que toma a lingua. A este grupo pertencen os sinfóns: pr, br, fr, pl, bl, fl. O seu corrección é máis fácil e, de estar ausentes, convén comezar a traballar con eles o primeiro. Hai que comezar por asegurarse que articula, noutras combinacións silábicas, os fonemas que van intervir nos sinfóns a tratar. No tratamento dos grupos pertencentes ao primeiro apartado, sentarase o reeducador xunto á pícara fronte ao espello e faráselle articular, para o grupo bl, a /l/. Sen mover a lingua da

posición deste fonema, faráselle levar os beizos á posición da /b/, tratando de que pronuncie os fonemas case ao mesmo tempo e de forma continuada: l – b – l – bl – bl. Deste xeito conseguirase o sinfón proposto e os demais deste apartado.

EXERCICIOS DE COLOCACIÓN DOS FONEMAS NA POSICIÓN CORRECTA /a/

O alumnado separa os beizos, coloca a lingua no chan da boca e apoia a punta lingual nos incisivos inferiores. /e/. Coloca os beizos entreabertos separando os dentes, sitúa os incisivos superiores máis adiantados que os inferiores e apoia a punta lingual nos incisivos inferiores, evitando elevar excesivamente a lingua. /i/.

Coloca os beizos lixeiramente abrir, de maneira que os dentes case se tocan, as comisuras cara atrás e apoia a punta lingual nos incisivos inferiores. /ou/. Coloca os beizos de forma redondeada, proxectándoos cara a fóra, separa lixeiramente os dentes, recolle a lingua cara á parte posterior da boca e a punta lingual sitúase detrás dos incisivos inferiores sen totalos. /ou/. Proxecta os beizos cara a fóra cos dentes separados, sitúa a lingua na parte posterior da boca, elevándoa, pero sen chegar a tocar o padal. /b/. A partir da pronunciación continua de /a/, vai pechando aos poucos os beizos ata que pronuncia ba. /c/ e /z/. Espira o aire bucalmente emitindo un zumbido, posteriormente, coloca a punta da lingua mordéndoa entre os dentes e pronuncia ce e ci. /d/. Abre lixeiramente a boca e coloca a punta lingual na parte interior dos dentes superiores. A continuación, pronuncia dá, de, dei, do, du, mentres coloca a súa man no pescozo para notar a sonoridade. /ch/. Coloca os beizos e a boca entreabertos, pronuncia cha, che, chi, cho, chu sobre o dorso da man e observa a saída do aire. /f/. Mórdese o beizo inferior cos dentes superiores e a continuación sopra. /ge/ e /ja/. Eleva o dorso da lingua cara ao padal e pronunciar ge. /ga/ e /gue/. Coloca a lingua detrás dos incisivos inferiores e pronuncia gue. Podemos axudarlle facéndolle que pronuncie co nariz tapado enke. /k/. Coloca a lingua preto do padal e no chan da boca. /l/. Apoia a lingua nos incisivos superiores, empúxaa con forza cara a fóra e pronuncia a, a, a. /ll/. Coloca a boca entreaberta e a punta lingual cara abaixo e espira fortemente, observando coa súa man a vibración da fazula. /m/. Une os beizos, inspira e espira polo nariz lentamente. /n/. Deixa os beizos lixeiramente abertos, a punta lingual contacta cos alvéolos e expúlsase o aire pronunciando na, na, na. /ñ/. Coloca a punta lingual contra os incisivos inferiores, toma aire e expúlsao polo nariz, pronunciando de xeito rápido nia, nia, nia ata obterer ña, ña, ña. /p/. Coloca os beizos unidos, toma aire e expúlsao bruscamente pola boca pronunciando pa, pa, pa. /rr/. Eleva a punta lingual ata a parte superior dos incisivos superiores e intenta pronunciar ra, ra, ra. Si non o consegue, pode pronunciar de forma continua e rápida tra, tra, tra. /r/. O pícaro parte da pronunciación continuada de t, d, t, d. Segue coa pronunciación

CEIP MONTE DOS POSTES

continuada de t, 1, t, 1. E finaliza coa emisión dunha /d/ prolongada. Finalmente ensinámolle a posición correcta. /s/. Cos beizos entreabertos, expulsa o aire entre os dentes pronunciando ssss...a. /t/. Coloca os beizos entreabertos e os dentes lixeiramente separados, pronuncia ta, ta, ta. /x/. Sopra a través dos dentes e intenta pronunciar xa, xa, xa. /e/. Parte da pronunciación do /i/ e vai estreitando a canle de saída do aire.

EXERCICIOS RESPIRATORIOS QUE FAVORECEN A ARTICULACIÓN CORRECTA. /g/

Inspiración nasal débil e curta-Pausa-Espiración bucal débil e curta /p/, /t/, /k/, /f/, /e/ e /ê/ = Inspiración nasal forte e curta-Pausa-Espiración bucal forte e curta /b/, /d/, /x/, /l/, /ll/, /r/ e sinfones = Inspiración nasal débil e longa-Pausa- Espiración bucal débil e longa /θ/ = Inspiración nasal débil e curta-Pausa-Espiración bucal entrecortada /s/ e /ř/ = Inspiración nasal forte e longa-Pausa-Espiración bucal forte e longa /m/, /n/, /ñ/ = Inspiración nasal débil e longa-Pausa-Espiración bucal débil e longa

ÁREA DE MOTRICIDAD BUCOFACIAL

1. XESTOS FACIAIS

Obxectivo: Fomentar a mobilidade facial.

Actividades:

1. propoñerlle que abra e pechadura os ollos unhas veces máis lento e outras veces máis rápido.
2. diralle que guiñe os ollos co fin de imitar a mobilidade facial.
3. diralle que guiñe alternativamente un ollo e despois outro.
4. diralle que engurre a fronte, coa sensación por exemplo de “estar asustado”, “estar enfadado”, ou “estar sorprendido”.
5. pediralle que faga muecas por exemplo: boca malhumorada, boca contenta, carrillos inchados, tamén que mova a lingua polas comisuras, que se lama os beizos, inche as fazulas coa lingua, faga sons de succión...
6. pediralle que siga coa vista sen mover a cabeza unha vela, un obxecto ou un debuxo. Só para que teñan boas posibilidades de realizar movementos activos

Materiais: Unha vela, un obxecto ou un debuxo e espello.

2. PRAXIAS LINGUALES

CEIP MONTE DOS POSTES

Obxectivo: Reeducar patróns musculares inadecuados. Mellorar o control dos movementos da lingua para facela mais precisa e eficaz.

Actividade:

1. saca e mete a lingua cos beizos pechados.
2. realiza unha serie de cinco movementos nos que se saca a lingua, abrindo simultaneamente a boca; ao meter a lingua, pechará a boca.
3. fai vibrar a lingua entre os beizos.
4. realice exercicios circulares dentro da boca pechada, coma se tivese un caramelo grande.
5. eleva a punta da lingua cara ao nariz e a baixa cara ao queixo.
6. limpa as encías coa lingua, tendo os beizos pechados.
7. Varrer os beizos por fóra coa puntita da lingua lentamente.
8. Sacar a punta da lingua alternativamente polas comisuras dos beizos.
9. Dobrar a lingua contra os incisivos superiores e logo contra os incisivos inferiores.
10. Enroscar a lingua cara atrás con e sen ruído.
11. Mover a lingua dunha comisura dos beizos ata a outra.
12. Dar golpes coa lingua contra o padal.
13. Varrer o padal de diante cara atrás.
14. Varrer coa lingua a zona inferior da cavidade bucal.
15. Tocar coa punta da lingua os incisivos superiores e inferiores alternativamente.
16. Procurar non mover a mandíbula.
17. Xuntar os bordos da lingua e formar unha canle.

CEIP MONTE DOS POSTES

18. Introducir a punta da lingua nunha gomita de ortodoncia e retraela coa boca aberta sen que toque os dentes nin os beizos e sen levantala. A lingua se ensanchará e a gomita se retraerá soa.
19. Colocar unha goma sobre a punta da lingua para que a sosteña tocando arruguiñas mentres realiza outra actividade. Igual con dous e tres gomas.
20. Colocar o depresor na punta da lingua procurando que non se caia. Debe, mediante movementos da lingua, introducilo cara atrás ata que provoque reflexo de arcada e sen a axuda dos beizos e os dentes. Pódese substituír o depresor por un grisín no caso de que o seu contacto resulte especialmente desagradable.
21. Intentar lamber un caramelo de pau. O profe sitúao a diferentes distancias e diferentes lugares: diante, drcha, esquerda, arriba, abaixo, respecto da boca.
22. Lamber xalea, leite condensada, iogur sobre o beizo ou unha culler.
23. Manter un anaco de chocolate sobre engúrrea palatina e desfacelo.
24. Xuntar migas de pan nun prato coa punta da lingua.
25. Sorrir coa lingua na zona alveolar.
26. Colocar a lingua e desprazar a mandíbula de dereita a esquerda.
27. Aplana a lingua, coma se estivésemos vendo as súas amígdalas.

Actividades linguais externas:

1. Sacar e meter a lingua rápidamente.
2. Sacar, meter a lingua e pechar a boca sucesivamente.
3. Sacar só a punta da lingua.
4. Sacar e morder a punta da lingua.
5. Sacar a punta da lingua e soprar.
6. Sacar a punta da lingua e facer “pedorretas”.

CEIP MONTE DOS POSTES

7. Levar a lingua dunha comisura a outra.
8. Lamber o beizo inferior. Actividade: Lamber o beizo superior.
9. Lamber os beizos n forma de círculo.
10. Suxeitar coa punta da lingua unha gominola, unha galleta,...
11. Intentar tocarse o nariz coa punta da lingua. Intentar tocarse o queixo coa punta da lingua.

Actividades linguais internas:

1. Limpase os dentes superiores coa lingua.
2. Limpase os dentes inferiores coa lingua.
3. Limpase os dentes coa lingua en forma de círculo.
4. Pasarse un caramelo ao carón e a outro da boca.
5. Mover a lingua dunha fazula a outra simulando un caramelo.
6. Facer cóxegas no padal.
7. Enrollar a lingua cara atrás intentando tocar a úvula.
8. Dobrar a lingua cara atrás e mordela.
9. Dobrar a lingua cara atrás tocando os incisivos superiores e sacala rápida cara ao exterior.
10. Dobrar a lingua cara atrás tocando os incisivos superiores e sacala rápida cara ao exterior e soprando.
11. Chasquear a lingua.

3. PRAXIAS LABIAIS

Obxectivo: Fomentar a mobilidade dos beizos.

CEIP MONTE DOS POSTES

Actividades:

1. Daráselle unha piruleta para que a suxeite cos beizos durante certo tempo. Aumentarase a duración deste exercicio un pouco cada día.
2. pediráselle que leve os beizos pechados cara adiante e detrás (“tirar bicos”).
3. pediáselle que se morda o beizo inferior cos dentes superiores, e despois ao revés.
4. pediráselle que faga vibrar os beizos a modo de “pedorretas”.
5. pediráselle que faga vibrar a lingua e os beizos (diralle “es o motor dun coche”).
6. untará con mel ou marmelada o beizo superior para que eleve a lingua e chúpese os beizos.
7. pediráselle pediralle que intente limpase as encías coa lingua, tendendo os beizos pechados.
8. Presionará coa punta de lle lingua nas fazulas, facendo como que ten un caramelo. Só poderanse realizar estas actividades naquel alumnado que teñan movementos activos coa lingua e os beizos.
9. Dámoslle un xoguete e dicímoslle que o tire. Cando o tirou dicimos << Ou, Oh >> e facemos que o repíta varias veces, tanto si el tira o xoguete coma se tirámolo nós.
10. diralle que pronuncie o son /a/. Realizarase esta actividade mediante xogos de imitación e melodías.
11. diralle que pronuncie o son /ou/, /i/, /ou/, /e/. Esta actividade hai que realizala que poidan emitir sons, de maneira que favoreza a iniciación fonética que contribuirá a facer os beizos máis flexibles.
12. Pasando un son vocálico a outro, de forma moi marcada e continuada, nunha orde decreciente de maior a menor abertura bucal: a, ou, ou, e, i. Esta actividade hai que realizala que poidan emitir sons, de maneira que favoreza a iniciación fonética que contribuirá a facer os beizos máis flexibles.

CEIP MONTE DOS POSTES

13. Articulación de fonemas /a-ou-ou/ e de /a-e-i/ esaxerando o movemento dos beizos.
Esta actividade hai que realizala para que poidan emitir sons, de maneira que favoreza a iniciación fonética que contribuirá a facer os beizos máis flexibles.
14. Mentres come nós facemos: <> e facemos que el o repita
15. Producir sons bilabiais /p/ /m/ /b/ procurando presionar os beizos uno contra outro.
Esta actividade hai que realizala para que poidan emitir sons, de maneira que favoreza a iniciación fonética que contribuirá a facer os beizos máis flexibles.
16. Realizar rápidos movementos de unión e separación de beizos, articulando /pápápápá/. Esta actividade hai que realizala con alumnado que poidan emitir sons, de maneira que favoreza a iniciación fonética que contribuirá a facer os beizos máis flexibles.
17. Dar bicos procurando explosionar os beizos. Os bicos poden darse en diferentes direccións: cara atrás, cara á esquerda...
18. Colocar un lápiz sobre o beizo superior a modo de bigote.

4. PRAXIAS VELARES

Obxectivo: Favorecer a mobilidade velar.

1. Consiste en realizar gárgaras para conseguir estimular e localizar a zona velar. As gárgaras pódense levar a cabo utilizando líquido ou ben a propia saliva.
2. Consiste en que bocexe co fin de estimular a zona velar.
3. Consiste en que tusa para estimular a zona velar. Tamén permite que interiorice e perciba dita zona. É importante que cando tusa fágao sen forzar.
4. Emitir sons velares como a /j/ a /k/ e a /g/ combinándoos con vocais ou con outros sons.
5. Facer papada empuxando a lingua contra a base desde a cavidade bucal.
6. Pronunciar “cacaca...”, varias veces, esaxerando a articulación.
7. Emitir ronquidos.

CEIP MONTE DOS POSTES

8. Facer gargarismos.
9. Deixar á vista a parte posterior da apertura da cavidade bucal ao abrir a boca, mediante o aplanamento da lingua no seu parte posterior, sen retroceso da mesma, e a elevación do veo do padal. Nos casos en que se aprecien dificultades, cabo axudarse dun depresor ou, simplemente, dos dedos. A continuación, dise ao alumnado que se observen “a campanilla”, nun espello e que comprobén como sobe e baixa ao dicir “aaaa...”.

5. PRAXIAS MANDIBULARES

Obxectivo: Favorecer a mobilidade mandibular.

Actividades:

1. simula mastigar procurando un movemento vertical. Comeza por 3 movementos e progresivamente vai aumentando.
2. abre a boca tanto como sexa posible: a mandíbula descendida e as comisuras dos beizos separados. Executa este movemento dun só golpe. A continuación pecha a boca instantaneamente e aperta os dentes.
3. move a mandíbula de esquerda a dereita. Percibir si ao realizar o movemento produce algunha dor.
4. move a mandíbula cara adiante e cara atrás coma se fose un caixón que se abre e péchase.
5. saca o maxilar inferior cara adiante, cara á dereita e cara á esquerda.
Actividade: O alumnado coa boca en posición de bocexo, abre e pecha sen xuntar as mandíbulas. Actividade: mastica un chicle alternando lados. Mentres mastica, os beizos deben permanecer pechados.
6. mastica con moita forza, a continuación con pouca forza, moi suavemente.
7. O profe sitúa o depresor en molares do alumnado e pídelle que mastique.
8. Abrimos a boca, con apertura media, e pechámola doce veces. E en cada ocasión simulamos que tragamos “a uva”.

CEIP MONTE DOS POSTES

9. Abrimos a boca exageradamente, como para dar un gran mordisco a unha mazá. Logo simulamos que masticamos e tragamos.
10. Mover a mandíbula inferior lateralmente con axuda da man.
11. Mover a mandíbula inferior lateralmente sen axuda da man.
12. Abrir e pechar a boca a distintos ritmos e con distinto tamaño de abertura, segundo se lle vaia marcando.
13. Imitar o movemento do bocexo.
14. Exercicio de mascar ou realizar movementos similares.
15. Apertar e afrouxar os dentes sucesivamente, sen chegar a entreabrir a boca nin deixar a mandíbula totalmente relaxada.
16. Abrir e pechar a boca rápido. Abrir e pechar a boca amodo. Abrir a boca amodo e pechala rápido. Abrir a boca rápido e pechala amodo.
17. Facer muecas.
18. Masticar chicles en distintas posicións (coas moas lado dereito, moas lado esquerdo, dentes). Actividade: Realizar globos con chicles.
19. Papel de fumar ou similar pegado no nariz e caendo cara á boca, por medio de soplos elevarémolos.
20. Movementos pasivos da mandíbula inferior, que, relaxada, déixase mover polo profe con movementos verticais.
21. Debe poñer diferentes caras de monstros, ben repetidas ou espontáneas

Materiais: Chicle, papel de fumar e depresor.

ÁREA DE SOPRO

Obxectivo: Reeducar o sopro: conseguir unha adecuada inspiración, controlar a aspiración, o sopro e a cantidade de aire expulsado ao espirar.

Actividade:

CEIP MONTE DOS POSTES

1. Hai que traballarlle o sopro nasal, percibido ao tacto sobre un dedo e colocando un espello sobre o nariz para observar como se empaña co aire espirado. Despois pasarase ao sopro nasal con forza e son e así terminar coa acción de soarse o nariz.
2. Inspiración lenta e profunda, retención do aire e espiración soplane abucinando os beizos e percibindo no dorso da man como o aire sae con forza e é fresco, prolongando o máis posible a espiración.
3. Inspiración nasal lenta e profunda, retención do aire seguida de espiración lenta e silbante, na que o aire expulsado, ao atopar un obstáculo en dentes e beizos na súa saída, produce un son ou silbato.
4. Inspiración nasal rápida, retención do aire e espiración lenta e prolongada, tanto nasal como de calquera das formas bucais.
5. Inspiración nasal rápida, retención do aire algo máis prolongada que nos outros exercicios e espiración tamén rápida e explosiva por nariz ou boca, de calquera das formas propostas.
6. A boca situada xunto ao bordo da mesa, soprará sobre devandito obxecto. Sen soprar, o alumnado observa que o aire que sae da súa boca móveo lixeiramente, o que lle animará a soprar con algunha forza.
7. Actividade: O profe deseñará diferentes camiños polos que deben seguir o obxecto que lle deamos, por exemplo, “xogar a facer que voe unha pluma”. Empezarase polos camiños sinxelos en liña recta e despois por outros de maior complexidade. Debe soprar a pluma para que siga a dirección do camiño trazado. Actividade: Dámoslle un pompeiro para que sobre por el e saian pompas de xabón.
8. Actividade: O profe pídelle que faga burbullas de auga coa palla. Si ao principio non pode, realizará dita función con tubos un pouco máis anchos e, progresivamente, ir reducindo o grosor. pediraselle que intente inflar un globo. Dámoslle un molinillo de vento e facemos que sobre para que vexa o efecto. Soprará suave e forte para que vexa a diferenza.
9. diraselle que intente facer soar a frauta que lle proporciona.
10. pediraselle que intente apagar as velas, estas serán de diferentes tamaños e estarán tamén a diferentes distancias. Realizará un proceso de inspirar, reter e espirar o aire.

11. Proporcionaralle diferentes perfumes para que poida aspirar cada un deles.

Obxectivo: Aumentar a forza, o dominio e a direccionalidad do sopro.

Actividades:

1. Faráselle soprar a través dunha palla, xa que neste caso ten que adaptar os beizos á mesma e encollelos. Cando está soprando desta forma retírase a palla, pedíndolle que continúe soprando igual e así se consegue a posición dos beizos adecuada.
2. Outra forma de sopro conseguirémola inchando as fazulas. Si non o sabe facer conseguirase facendo que se encha a boca de auga e logo explótea sobre o lavabo. Despois, sen auga, pero seguindo a mímica de beber, inflará a cara e repetirá a acción, ata que por fin poida soprar directamente inflando as fazulas, sen necesidade de ningún apoio.
3. Se esparcirán trociños de papel ou pequenas boliñas do mesmo material sobre unha mesa nun radio pequeno para que as faga voar dun sopro, poñendo a súa boca ao ras da mesa. O número de boliñas de papel que o alumnado ten que facer voar adaptárase á súa capacidade de sopro.
4. Pódese presentar tamén unha bandexa con confetis, para que o alumnado dun sopro, faga voar os máis posibles.
5. Para iso o profe soprará sobre a man con intensidade forte ou frouxa, para que el perciba as diferenzas e a continuación poida repetilo. Máis tarde pediráselle que sople cunha ou outra intensidade, para que xa sexa capaz de realizalo sen darlle o modelo ao tacto previamente.
6. Pediremos que sople o seu flequillo ou o seu nariz, para o que debe montar o beizo inferior sobre o superior e nesta posición soprar.
7. Pediráselle que sople sobre o seu peito, tendo aberto o escote da súa camisa para que poida notalo. Agora será necesario montar o beizo superior sobre o inferior para lograr a direccionalidade do sopro pedida.
8. Suspéndese fronte á boca do alumnado unha tira de papel de 15 cm de longa por 5 cm de ancha pedindo que sople á parte baixa da mesma para movela e levántala. Poder ir contando (1, 2, 3, ...) mentres a tira está en movemento para

CEIP MONTE DOS POSTES

controlar como se vai prolongando a emisión do sopro. Tamén se pode ir distanciando a tira de papel de forma progresiva.

9. Coa mesma tira de papel do exercicio anterior, sostela inicialmente sobre un espello e pedir que sopre ao centro da mesma, para que só coa forza do sopro quede adherida ao mesmo.
10. Facer soprar unha candeia situada fronte á súa boca, pero dicíndolle que non a pode apagar, senón soamente facer que oscile a chama.
11. Superado o exercicio anterior, irase distanciando e achegando a vela, sempre coa advertencia de que non pode ser apagada nin pode deixar de oscilar a chama.
12. Colocar sobre a mesa unha pelota de ping-pong para que cun sopro diríxao no momento que se lle indique, situando a súa boca á altura da mesa.
13. Pedir que apague unha vela repetidas veces, colocándoa sempre á mesma distancia da súa boca, pero en distintos puntos dun amplo arco fronte á mesma.
14. Pódese comezar simplemente facendo soprar, en principio sen inflar as fazulas e despois inflándoa. Para facilitar o que durante o sopro non exista fuga de aire nasal, durante este, pódese tapar o nariz e así obrigar a que todo o aire salga pola boca.

Obxectivo: Control e dominio do sopro para a correcta emisión dos fonemas

Actividades:

1. Control e dominio do sopro para a correcta emisión do fonema /b/. Acenderá unha vela colocada a 25 cm. Tomará aire polo nariz e soprará sen apagar a vela, facendo que a chama móvase lixeiramente. Achegarase a vela progresivamente e o sopro diminuirá de intensidade para non apagala. Soprará sobre unha pelota de ping-pong facendo que esta se desprace lentamente. Realizará previamente unha inspiración nasal.
2. Control e dominio do sopro para a correcta emisión do fonema /ch/. Utilizará un canutillo de cartón que, tras unha inspiración lenta e profunda deberá soprar con forza, desprazándoo a gran velocidade dun só soprido. Colocar unha vela acesa a 15

cm da boca. Soprará sobre a chama cun soprido forte e curto apagándoa. Aumentará a distancia segundo as posibilidades. Soprará sobre molinillos de vento facendo que viren con inspiracións profundas e sopridos fortes e curtos.

3. Control e dominio do sopro para a correcta emisión do fonema /d/. Colocará un tira de papel fronte á boca, duns 7 cm. Tras unha inspiración lenta soprará suavemente sobre ela observando o movemento lento da mesma. Colocarase unha vela acesa fronte uns 15 cm. Tras unha inspiración lenta soprará sobre a chama facéndoa oscilar sen apagala. Utilizarase unha pelota de ping-pong e colocarase no extremo dunha guía pola que se poderá virar. Soprará, tras unha inspiración lenta, sobre a pelota suavemente facendo que esta se desprace lentamente. A continuación soprará forte observando o desprazamento rápido e máis longo. A partir de aquí se exercitará o sopro lento sobre a pelota.
4. Control e dominio do sopro para a correcta emisión do fonema /f/. Colocará o beizo superior sobre o inferior e soprará sobre o seu peito cun soprido forte e continuo. Colocarase unha tira de papel sobre un espello a 20cm. O profe suxeitará cun dedo a tira retirándoo cando o alumnado realice o seu soprido forte e continuo que fará soste a tira de papel sobre o espello 2 ó 3 segundos polo menos. Acenderase unha vela colocada a 15 cm da boca. Leste soprará facendo oscilar a chama, pero sen apagala. Irase afastando a vela ao comezo do soprido de maneira que deberá aumentar a intensidade do mesmo, pero sen apagar a vela.
5. Control e dominio do sopro para a correcta emisión do fonema /g/. Colocarase unha tira de papel diante da boca a uns 5 cm. Leste deberá soprar de forma continua, facendo que o papel elévese lixeiramente e mantéñase nesa posición ata acabar o aire. Irase aumentando a distancia ata un máximo de 15 cm. Colocarase unha vela acesa fronte á boca, a 10cm. Soprará sobre a chama cun soprido suave e prolongado, facendo que a chama móvase pero non se apague. Aumentará a distancia ata 15 cm. Utilizaranse pelotas de ping-pong que deberá soprar de forma suave e continuada percorrendo un trazado previamente marcado.

Asdo: Susana Vila Rodríguez.